

OBSAH

PRVÁ KAPITOLA

MIESTO A VÝZNAM TEÓRIE PRÁVA	14
1. Medzi filozofiou a dogmatikou v práve	15
2. Teória práva, právna filozofia, metodológia práva	16
3. Vzťah k ďalším disciplinám	17
4. Teória práva v slovenskom právnickom vzdelávaní	19
5. Pohľad zo strednej Európy	20

DRUHÁ KAPITOLA

POJEM A PODSTATA PRÁVA	22
1. Zložitost definície pojmu právo	22
2. Potrebujeme definíciu pojmu právo?	23
3. Objektívne a subjektívne právo	24
4. Prečo práve právo?	24
4.1 Tvor spoločenský podľa Aristotela	24
4.2 Od slobody k právu podľa Hobbesa	25
4.3 Právo a autonómia podľa I. Kanta	26
5. Významné právnické školy	27
5.1 Prirodzenoprávna škola	27
5.2 Právny pozitivizmus	28
5.3 Právna sociológia	29
5.4 Marxistická teória štátu a práva	30
5.5 Právo a ekonómia	31
5.6 Ďalšie právnické školy	32
6. Významné definície pojmu právo	33
7. Základné znaky pojmu právo	35
7.1 Právo ako „správny“ poriadok	35
7.2 Právo ako normatívny poriadok	36
7.3 Právo a štátne donútenie	37
7.4 Štátom uznaná forma	37

7.5 Monizmus práva	38
8. Funkcie práva	39
9. Pojem práva ako vec odvahy?	39

TRETIA KAPITOLA

PLATNOSŤ A ÚČINNOSŤ PRÁVA	41
--	-----------

1. Tri pojmy platnosti	41
1.1 Sociologický pojem platnosti	42
1.2 Etický pojem platnosti	42
1.3 Právny pojem platnosti	43
2. Čo je a čo má byť?	43
2.1 Kauzálne a normatívne poznávanie	43
2.2 Logika a sémantika	44
3. Dôvod platnosti práva	46
3.1 Mocenské teórie	47
3.2 Teórie uznania	48
3.3 Teória tzv. základnej normy	49
3.4 Platnosť a idea práva	50
4. Vzťah platnosti a účinnosti	51
4.1 Zrušenie hranice platnosti a účinnosti	51
4.2 Oddelenie platnosti a účinnosti	52
4.3 Pokus o prepojenie platnosti a účinnosti	53
5. Platnosť a účinnosť v právnom poriadku	54
6. Platnosť je dôležitá	55

ŠTVRTÁ KAPITOLA

PRÁVNA NORMA	56
---------------------------	-----------

1. Právna norma a právny predpis	56
2. Právna norma a spoločenská realita	57
3. Právna norma a jej platnosť	57
4. Znaký právnych noriem	59
5. Štruktúra právnej normy	60
5.1 Tradičná dvojčlánková štruktúra	60

5.2	Trojčlánková štruktúra	61
5.3	Spôsoby vyjadrenia hypotézy a sankcie	62
5.4	Zdvojená štruktúra právnej normy	63
5.5	Ďalšie idey	64
6.	Druhy právnych noriem	65
6.1	Prikazujúce, zakazujúce a dovoľujúce normy	66
6.2	Právne normy podľa stupňa právnej sily	66
6.3	Pôvodné a odvodené normy	67
6.4	Univerzálne a lokálne normy	67
6.5	Kogentné a dispozitívne normy	67
6.6	Striktné a ekvivalentné normy	68
6.7	Blanketové a odkazujúce normy	68
6.8	Kolízne normy	69
6.9	Teleologické normy	69
6.10	Ostatné členenia	70
7.	Pôsobnosť právnych noriem	70
7.1	Osobná pôsobnosť	70
7.2	Vecná pôsobnosť	71
7.3	Územná pôsobnosť	71
7.4	Časová pôsobnosť	72
7.5	Retroaktivita a intertemporalita	72
8.	Vznik a zánik platnosti a účinnosti právnych noriem	73
8.1	Derogácia a abrogácia	74
9.	Právna norma sa nedá skúmať izolovane	75

PIATA KAPITOLA

SYSTÉM PRÁVA	76
1. Komplexnosť právneho systému	76
1.1 Nárok na úplnosť a „medzery“ v práve	76
1.2 Otvorené a uzavreté právo	77
2. Právo ako hierarchický systém	78
2.1 Vzájomná podmienenosť právnych noriem	79
2.2 Derogačná sila	80
3. Základný prvok právneho systému	80

4. Právne inštitúty a odvetvia	81
5. Súkromné a verejné právo	81
5.1 Teória záujmov	82
5.2 Subordinačná teória	82
5.3 Teória subjektov	83
5.4 Ďalšie teórie	83
6. Najvýznamnejšie odvetvia práva	84
6.1 Odvetvia verejného práva	85
6.2 Odvetvia súkromného práva	86
6.3 Zmiešané odvetvia	87
7. Medzinárodné a vnútroštátne právo	88
8. Hmotné a procesné právo	89
9. Heteronómne a autonómne právo	90
10. Systematizácia má význam	91

ŠIESTA KAPITOLA

PRÁVO, MORÁLKA, NORMATÍVNE SYSTÉMY SPOLOČNOSTI

1. Normatívne systémy spoločnosti	92
2. Obyčaje, mravy a mravnosť	93
3. Étos a etika	94
4. Predsudky o morálke	95
5. Rôzny prístup k pojmu morálka	96
6. Základné funkcie morálky	97
7. Zložitosť vzťahu práva a morálky	98
7.1 Morálka a právo podľa Kanta	98
8. Tri prístupy ku vzťahu práva a morálky	100
8.1 Úplná jednota práva a morálky	100
8.2 Úplné oddelenie práva a morálky	102
8.3 Prienik práva a morálky	103
8.3.1 Ľudské práva ako morálne minimum	103
8.3.2 Ľudská dôstojnosť ako právna kategória	104
8.3.3 Radbruchova formula	105

8.3.4 Právne princípy ako etické minimum v práve?	106
9. Perspektíva morálky a iných normatívnych systémov	107
10. Občianska neposlušnosť	107
11. Právo na odpor	110
12. Výhrada vo svedomí	112

SIEDMA KAPITOLA

SPRAVODLIVOSŤ A PRÁVO	116
1. Pojem spravodlivosti	116
1.1 Spravodlivosť ako cnosť	117
1.2 Spravodlivosť ako normatívny princíp	117
2. Spravodlivosť a rovnosť	117
3. Hľadanie princípu rovnosti	118
4. Členenie spravodlivosti	120
4.1 Rozdeľujúca a vyrovnávajúca spravodlivosť	120
4.2 Legálna a etická spravodlivosť	121
4.3 Obsahová a formálna spravodlivosť	122
5. Spravodlivosť ako slušnosť	122
6. Sféry spravodlivosti a komplexná rovnosť	124
7. Spravodlivosť ako najvyššia hodnota v práve	124

ÔSMA KAPITOLA

PRAMENE PRÁVA	127
1. Materiálne pramene práva	128
2. Gnozeologické pramene práva	130
3. Formálne pramene práva	132
3.1 Normatívny právny akt	133
3.2 Právna obyčaj	134
3.3 Normatívne zmluvy	136
3.3.1 Kolektívne zmluvy	137
3.3.2 Medzinárodné zmluvy.....	138
3.4 Precedens	139
3.4.1 Štruktúra precedensu a pojmy s ním zviazané.....	141

3.5	Ostatné pramene práva	144
3.5.1	Odborná literatúra (právna náuka)	145
3.5.2	Rozum.....	146
3.5.3	Spravodlivosť.....	147
3.5.4	Právne princípy	147

DEVIATA KAPITOLA

SVETOVÉ PRÁVNE SYSTÉMY, GLOBALIZÁCIA

A PLURALIZMUS V PRÁVE	152
1. Svetové právne systémy	152
1.1 Kontinentálny právny systém	155
1.2 Angloamerický právny systém	156
1.3 Náboženské a tradičné právo štátov Ázie	159
1.3.1 Islamský právny systém.....	160
1.3.2 Tradičné právo afrických štátov	162
1.3.3 Právo Indie.....	163
1.3.4 Právo Číny a východnej Ázie.....	164
2. Podstata právneho pluralizmu a globalizácie	165
2.1 Právny pluralizmus	166
2.2 Globalizácia	168

DESIATA KAPITOLA

TVORBA PRÁVA	173
1. Základné pojmy	173
2. Legislatívny proces	174
2.1 Legislatívny proces v širšom zmysle	174
2.2 Legislatívny proces v užšom zmysle	175
3. Problémy pri tvorbe práva	177
3.1 Narastajúca produkcia právnych predpisov	177
3.2 Kvantita a kvalita v tvorbe práva	178
3.3 Štruktúrne problémy súčasnej tvorby práva	179
3.3.1 Politicky motivované zákony.....	180
3.3.2 Nejasné a nezrozumiteľné zákony.....	181
3.3.3 Vnútorne rozpory v zákonoch.....	181

3.3.4	Nepredvídateľné zákony	182
3.3.5	Zákony vyžadujúce nemožné správanie.....	182
3.3.6	Nesúlad s aplikačnou praxou.....	182
4.	Ako tvoriť právo?	183
JEDENÁSTA KAPITOLA		
	ŠTÁT A PRÁVO	186
1.	Jednotlivec, spoločnosť a štát	186
2.	Teórie vzniku štátu	188
3.	Spoločenská zmluva	189
4.	Definícia a špecifické znaky štátu	190
5.	Problém suverenity štátu	191
6.	Forma štátu	193
7.	Demokratický a právny štát?	195
DVANÁSTA KAPITOLA		
	MOC A PRÁVO	198
1.	Vzťah moci a práva	200
2.	Štátna moc	201
3.	Subjekt moci	204
4.	Sankcie v práve a ich základné druhy	205
4.1	Sankcie v súkromnom práve	207
4.2	Sankcie v práve verejnom	209
TRINÁSTA KAPITOLA		
	PRÁVNA ZODPOVEDNOSŤ	218
1.	Predpoklady vzniku právnej zodpovednosti	220
2.	Zavinenie	221
3.	Právna zodpovednosť v širšom a užšom zmysle	223
4.	Subjektívna a objektívna právna zodpovednosť	224
5.	Právna zodpovednosť podľa právnych odvetví	225
5.1	Ústavná zodpovednosť - zodpovednosť verejnej moci	226

5.2	Správnoprávna zodpovednosť	227
5.3	Súkromnoprávna (civilná) zodpovednosť	229
5.4	Trestnoprávna zodpovednosť	231
5.5	Medzinárodnoprávna zodpovednosť	233
ŠTRNÁSTA KAPITOLA		
	PRÁVNE VZŤAHY	235
1.	Právna skutočnosť	236
1.1	Vôľové právne skutočnosti	236
1.1.1	Právne konanie	236
1.1.2	Protiprávne konanie.....	243
1.2	Mimovôľové právne skutočnosti	244
1.2.1	Právne udalosti.....	244
1.2.2	Protiprávne stavy.....	246
1.3	Domnienky a fikcie	246
2.	Subjekt právneho vzťahu	247
2.1	Pojem človek a osoba v práve	247
2.2	Fyzická a právnická osoba	248
3.	Objekt právneho vzťahu	251
3.1	Hodnoty ľudskej osoby	251
3.2	Veci	251
3.3	Zvieratá	252
3.4	Výsledky tvorivej duševnej činnosti	253
3.5	Iné majetkové hodnoty nehmotnej povahy	253
3.6	Práce a výkony	254
3.7	Transplantáty	254
4.	Obsah právneho vzťahu	254
5.	Druhy právnych vzťahov	255
PÄTNÁSTA KAPITOLA		
	APLIKÁCIA PRÁVA	256
1.	Prvostupňové konanie	257
1.1	Začatie prvostupňového konania	257
1.2	Prerokovanie veci a dokazovanie v prvostupňovom konaní	258

1.3	Vydanie rozhodnutia v prvostupňovom konaní	261
2.	Opravné konanie	265
2.1	Začatie opravného konania	265
2.2	Prerokovanie veci a dokazovanie v opravnom konaní	265
2.3	Vydanie rozhodnutia v opravnom konaní	266
3.	Vykonávacie konanie	266
3.1	Začatie vykonávacieho konania	268
3.2	Prerokovanie veci a dokazovanie vo vykonávacom konaní	268
3.3	Realizácia výkonu rozhodnutia	268

ŠESTNÁSTA KAPITOLA

INTERPRETÁCIA A ARGUMENTÁCIA V PRÁVE

1.	Interpretácia v práve	270
1.1	Výkladové ciele	271
1.2	Interpretačné metódy	273
1.2.1	Jazykový výklad	273
1.2.2	Systematický výklad	277
1.2.3	Teleologický výklad	283
1.2.4	Ostatné výkladové metódy	286
1.3	Subjekty výkladu	288
1.3.1	Výklad aplikujúceho orgánu	288
1.3.2	Výklad najvyššieho súdu	289
1.3.3	Výklad ústavného súdu	289
1.3.4	Výklad európskych inštitúcií	289
1.3.5	Interný výklad	290
1.3.6	Autentický výklad	290
1.3.7	Doktrínálny výklad	290
2.	Argumentácia v práve	291
2.1	Krátka teória argumentácie	291
2.2	Techniky argumentácie	294
2.2.1	Príklady a prirovnania	294
2.2.2	Príbehy	295
2.2.3	Metafory, porekadlá a iné literárne prostriedky	296
2.2.4	Vizuálna argumentácia	296

2.2.5 Dôraz na presvedčivé zoradenie myšlienok a argumentov	297
2.2.6 Ďalšie techniky	297

SEDEMŇASTA KAPITOLA

PRÁVO A JAZYK	299
----------------------------	------------

1. Jazyk a spoločnosť	299
2. Jazyk a právo	301
2.1 Právny jazyk	303
2.1.1 Znaky právneho jazyka.....	304
2.1.2 Formy právneho jazyka	306
2.1.3 Porozumenie právnenmu jazyku.....	307

OSEMNÁSTA KAPITOLA

PRÁVO A UMENIE	310
-----------------------------	------------

1. Kultúra, umenie a právo	310
2. Populárna kultúra a právo	312
2.1 Právo a literatúra	313
2.2 Právo a film (televízia)	315
2.3 Právo a hudba	319

DEVÄTNÁSTA KAPITOLA

PRÁVNICKÉ VZDELÁVANIE	321
------------------------------------	------------

1. Obsah právnického vzdelávania	321
2. Forma právnického vzdelávania	325
3. Potreba praktického vzdelávania?	327
4. Zaradovanie nových predmetov	328
5. Špecifiká doktorandského štúdia	329
6. Na čo sa často zabúda	330

DVADSIATA KAPITOLA

PRÁVNÁ VEDA A TEÓRIA PRÁVA V NOVOM TISÍCROČÍ	331
---	------------

1. Vysporiadanie sa s vývojom teórie práva do a po roku 1989	332
---	------------

2. Imperiálny vplyv ekonomických vied	334
3. Rastúca kvantita práva	335
4. Právo a nové technológie	336
5. Interdisciplinárny prístup ako perspektíva právnej vedy	336
Použitá a odporúčaná literatúra	338
Vecný register	351